

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opera

P. 1-3 nebst Inventarium

Gerson, Jean

[Straßburg], 1488

Contra assertiones magistri Iohannis parvi sermo eiusdem

[urn:nbn:de:bsz:31-300759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-300759)

De erroribus circa preceptū

qua sunt euidentia docet ad deum esse. Et hoc propter errores phoz et aliorum sicut in proposito de preceptis moralibus que licet sint euidentia bene dispositis in iudicio rationis tamen ex consuetudine puerfa et aliunde multi contingunt errores/ vt stoici dixerunt esse opus maxime virtutis se infirmitate/ et in quibusdam regionibus dicunt esse religiosum occidere parentes senes etc. Item de multitudine vxorum de furtis rapinis/ de adulterijs in quibus errant homines/ nisi per legem diuinā doceant/ exemplū possit poni in casu nostro presenti etc. Nota tamen quod ad assentiendū catholice/ cuiusque veritati quātūcūq; sciat per experientias vel demonstrationē/ requirit fides infusa/ que monstrat et ostendit rationem obiecta lem credendi/ istam quod deus talem veritatē tradidit aut iussit per se immediate vel per ecclesiam aut scripturam sacram. Nota quod modo nulla est noua heresis/ et quod determinatio pape non est nisi declaratio vel adiectio pene. Nota ockam libro scdo prime partis per totum. Nota quid est explicite de fide/ illud scilicet quid vere et clare sequitur ex his que sunt pure de fide et explicite continentur in scriptura. Unde quod christus habuit neros non explicite sub hac forma. Similiter quod non omnis mulier habens capillos rufos non potest interfici a quocūq; sed sequitur euidenter ex scriptura. Nota quod nulla est querela dñoz tpaliū quin possit ad conciliū deduci generale terminanda/ si reducatur ad licitum et illicitum/ iuxta considerationem vltimam illius sermonis/ per sperum iter etc. Deinde notandum est quod in hoc actu plurimæ rationes sunt inducte et ad declarationem secunde partis. Sed quoniam alibi sunt tamen epilogando quæ laciozi sermonem deducit/ istic committuntur. Tandem reuolando ad principium recitabatur quemadmodum festus ad paulum se defendentem/ dixit insanis paulus/ multe te littere ad insaniam conuertunt. Non insanio. respondit paulus optime feste/ sed veritatis. et sobrietatis verba eloquens. De hinc conuersus ad agrippam credis inquit. Rex agrippa/ prophetis/ scio quod credis. Sic longe amplius habeo fas dicere vnicuique vestrum. Reuerendissime patres et domini ac doctorum omni sapientia et doctrina plenissimi/ quod creditis prophetis. Illi autem testimoniū dant de decem preceptis/ et de sequelis eorum

quod diuina veritate fundata sunt et ad credendum. licet intelligatur imposita. Varias igitur agēs quod patienter et obsecratio facta erat/ me audistis. Sit exoro merces vestra deus/ quia quid tribuam non habeo. Credite vt facitis veritati/ et tempore liberabit vos/ et in eterna tabernacula sua luce perducet. Prestante eo per quem veritas et gratia facta est Iesu christo qui est deus benedictus in secula. Amen. Finit.

Alius sermo eiusdem

Contra assertiones magistri Johannis parvi circa preceptum Non occides.

Posset hereses esse sicut dicit apostolus. i. corinth. xi. vt qui probati sunt manifesti fiant in vobis probati inquam per fides in intellectu/ per caritatem in affectu/ per exercitacionem in effectu. Prouidencia nimirum diuine sapientie/ que attingit a fine vsque ad finem fortiter/ suauiterque disponit oia. sapie. viii. non sineret mala fieri. teste aug. si non posset sciret et veller inde bona elicere/ disponens finem amoris pueri ad finem finis boni atque gloriosi/ quod vidit apostolus dum ait. Scimus quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. Et sic omnia inquit. Huiusmodi kartusie vt etiam aliena mala imo et propria dum ex peccato consurgit quis humilior. Fit autem hic et heresibus hoc salubre quatenus sicut corde creditur ad iusticiam/ ita fiat ore confessio ad salutem. ad Rom. x. profitendo scilicet fidem suam extrinsecus/ quod cadit sub precepto obligante ad semper non pro semper/ nisi casibus certis/ qui possunt ad presens quattuor nominari. Unus est coram infidelibus et tyrannis sicut tempore martiri. Alter coram perfidis hereticis vt tempore doctorum. Tertius ad testificandum vel respondendum sicut fit coram iudicibus. Quartus doctrinaliter et iudicialiter erudiendum sicut fit a prelati et doctoribus. In casu primo exercetur patientia vt hymnus loquitur/ In secundo sapientia et plerumque constantia/ iuxta dictum augustini. In tertio meritum acquiritur/ vt dum petrus respondit/ tu es christus filius dei viui/ dicit glosa quod fuit hoc ad meritum. In quarto doctrinale et pastorale officium exercetur. Jo. x. et Mathei. vltimo et Malachie. ij. et petri. ij. etc. Ex qua distinctione pronus elicatur/ quod quia professio

fidei sit extrinsecus ad salutem ne dum ore
sed etiam gestu vel opere ut assistendo con-
fidentibus vel docentibus veritate. Illi pa-
tres reuerendissimi et ceteri qui pridie remā
serunt cum alijs assistentibus/ quibus nunc re-
manent vel assistunt/ collaudandi sunt/ tā-
quā beati qui audiunt verbum dei/ sit eorum
merces copiosa deus/ quia quid retribuam
non habeo. Qui ex deo est/ inquit xps/ s/ s/
ba dei audit. Timendum est quod sequi-
tur refugitibus/ propterea non auditis quia ex
deo non estis. Sed reprimo. **C**ohortor
autem per illud apli in epla dominice cur-
rentis originaliter ad ephe. ij. Nolite fieri
impudentes sed intelligentes que sit vo-
luntas dei/ ut dicamus ei/ fiat voluntas tua
sicut in celo et in terra quod vtiq; prohibet
fieri triplex sapiētia terrena/ animalis/ dia-
bolica. Elicitur preterea/ q; si quis volue-
rit testimonium sue fidei palam dicere/ q; s/
quis ille fuerit presertim eruditus/ audien-
tia sibi publica dari debet/ meretur insup-
dum refugit esse doctor nocturnus et in an-
gulis/ aliter q; nicodemus qui venit ad de-
um nocte. Trepidus nēpe et obscuros sue
fidei professores arguit xps/ dicens que in
tenebris audistis predicare super tecta/ q; s/
qui me erubuerit **L**uc. ix. et sermones me-
os/ et filius hominis erubescet cum coram
angelis dei. Itaq; sit fides vniuscuiusq; in
ore sit in oculis/ sit in fronte. **E**t quib;
ita prelocutis pronus eliceretur veritas
duplicis vltime partis nostre conclusio-
is q; dremembris alias posite que talis est.
Nouem assertiones cum suis reproba-
tionibus iudicialiter nunciate spectant ad
fidem etiam explicitate. Et sunt prout in sce-
dula continetur rationabiliter qualificate
Potuerunt insuper per doctores et ordina-
rios locorum doctrinaliter ac iudicialiter
condemnari. Sunt deniq; per hoc sacrum
concilium vel per sedem apostolicam d; ne-
cessitate salutis reprobande et hoc vere vel
interpretatiue. **A**d elucidatōez poneba-
tur casus longus/ dans intellectum de a et
b vasallis **R**egis. Additus est casus bre-
uis iste/ quilibet tyrānus et. ppositi sunt q;
tuor cōclusiones/ rīsum est per conclusio-
nem hanc quadrimēbrem tam firmiter in
sermone q; certitudinaliter apud me est in
corde/ quia quod scimus loquimur et credi-
di propter quod locutus sum. Nam et vbi
intenderis/ ait inlius cesar ingenius valet.

Nemo autem facere metuit fm vegetū quod
optime didicisse cognoscit. Ut bene loq;
dixit socrates/ nil loquere nisi quod bñ di-
diceris.

Quidē prima pars cōclusionis
sufficienter probata ex pluribus for-
te verbis q; necesse fuit eruditis in theolo-
gicis sermonibus/ sed fortassis non pluribus
quā oportuerat pro nō eruditis. Itaq; de-
ducta est hec pars ex q; d; duplici radice. **E**t
fidei descriptione que est habitus certus et
verus per auditum verbi dei acquisitus.
Ro. x. et **N**eb. ix. Cuius fidei obiectum est
propositio credenda. vel collectio plurium
ac omnium credendorū/ sicut accipit athana-
sius in hoc simbolo. Quicūq; vult et. Aliis
fidei acceptiones reitio nisi pro quanto fi-
des infusa requiritur ad credendum catho-
lice. **D**ebinc scripture sacre testificatio-
ne quoniā omnia in sacris scripturis bib-
lie contenta/ formaliter vel inialiter et in ef-
fectum. **E**t per cōsequens decem precepta
sunt de fide/ quoniā cū opposita assertōe p-
tinaci non stat fides. vnde gratianus ius
naturale est quod in lege et in euangelio cō-
tinetur/ quo quisq; iubetur facere quod sibi
vult fieri/ et prohibetur inferre qd sibi nō
lit fieri. **D**ebinc ex ecclesie obseruatione/
que damnat ut hereses nedū illa que ptra-
riantur articulis speculatiuis nostre fidei/
ut ista deus est/ verū etiam ptriant p-
cipijs et dicaminiis practicis/ ut q; de^o est
diligendus sup omnia et proximus sic nos
In quibus duobus tota lex pendet et pro-
phete/ que vtiq; lex est fides nostra vel d; fi-
de. **U**nde in scripturis sacris augustino te-
ste quicquid alibi notius est dānatur. **D**e-
niq; ex heresis descriptione quā **H**ieronius
dicit esse dogma falsum fidei ortho-
doxe cōtrarium. **E**t illic habita est distin-
ctio q; quedā sunt pure de fide sub quadru-
plici gradu/ quedam pertinent ad fidem et
opposita sapiunt heresim/ quedam sūt im-
pertinentia/ quia non apparet quod repu-
gnant vel sequantur ad fidem. **I**nfereba-
tur hoc corollarium q; hec psequētia im-
possibilis est et hereticalis/ decem precepta
legis sunt euidentia in lumine naturali/ er-
go non spectant ad articulos fidei/ nec ex
eis deducuntur. **E**t hinc rationabilē mo-
tus fuit reuerendissimus magister petrus
de versa. exhibere scedulam quam tradidit
alijs vero dicit/ volūt quibusdā hereticare/

De erroribus circa preceptū

videat ne ex erroribus se inuoluat etc.

Quod iterum p scde partis deductione sunt inducte contra primā assertio nem licitū est vnicuique etc. Rarōes in triplici quaternario etc. Fundat prima sup hui⁹ aduerbū saigue. **D**ixime iam p/serum iaz specialiter/ gallici me sinerit qz p/ supponit veritatē illius qd pcedit. Altera sup hoc cōpleto absqz mandato quocūqz vel pcepto deducendo ad p/ radictionē/ quia lex dei mandatū est etc. Tertia sup in tellectu plano ac resolutio hui⁹ pcepti. Non occides scz hominē p/ria voluntate. Sed vel iubente deo p reuelationē/ vel p publi ce administrationis admissionē. **D**ath. cxxv. et. cxxvi. Omnes qui gladiū acceperint etc. **G**losa p/ria auctoritate etc. Unde lex occidit etc. nō homo **S**ibi vindictā etc. Quarta sup defectu iurisdictionis vel iudicarie potestatis in occidente tyrānū sicut ponit assertio. Quis es qui iudicas alienum seruum etc. **A**d Ro. ij. Fundatur prima ratio scōi quaternarij sup p/ dēnatione triū articuloz hui⁹ etc. viciē/ de p/ dicanibz absqz missione/ de popularibz corrigentibz ad libitum dños/ etc. dñis bona ecclesiasticarum rapientibz etc. quoniā occisor in casu assertionis etc. peius facit quā in his casibz tribi fiat. Fundabat altera sup omni policia vera vel p/ensa/ vt p/ ueroz sub magistro/ etc. in ter se vt latronum vel paganorum/ imo vt demonuz pro statu presenti. **D**ath. cxx. vt omnium bonorum quibz omnia ordinate fiunt. Est autē ordo parium dispariūqz reruz vnicuique ius suum tribuens iniqua non usurpans. Tertia super p/ patione tyrānidi ad heresim etc. alia vicia deteriora prope que nō veniunt homines passim occidendi etc. quomodolibet etc. absqz mādato. Quarta etc. octana in ordine super cōpatione non habentis auctoritatē iudiciariā ad habentem/ sicut est rex/ qui quidez rex non possit sine iuris ordine non monitū non vocatuz non conuictū interficere/ quātominus ergo censendus est dare auctoritatem implicitam vel interpretatiuam altera cui nō mandatum est/ imo legibus regis prohibitum. Pro his loquitur festus **A**ct. xxv. Et nico demus. cxxij. etc. in lege. Quod iustum est iuste exequeris. **C** Demū prima ratio terciū quaternarij fundabat super multiplici notorietate iuris aut facti/ que requirebatur pro qualibet circūstantia seu clausula hui⁹

ius assertionis/ vt q notarium esset talem machinari etc. quoniā ex incertis nullo pacto potest certa mors inferri. Et si non potest quis occidi ad testimoniū vnius quātominus nulli⁹. Altera qd hec assertio quātūcūqz circūstantionata nō potest habere veritatem de p/riua p/sona extra casum diuine reuelationis notorie/ vel casum inevitabilis necessitatis sicut ex rationibz aduersariorum/ quas quidē pridem vidimus satis constat. Hec tamen casus iste necessitatis semp excusaret. **I**udabatur vnde decima ratio exaggerando qd hec assertio se p/ iudicialem oñdit ad omne genus hominum actiue etc. passiuē licet cōtracte poni videat. **E**tendit se ad papā/ ad epōs/ ad abbates ad principes/ ad patres/ ad maritos/ ad sacerdotēs/ clericos/ populares/ etc. ad omnes in cōmuni/ patet p/ sideranti qz cui libet talia dici potest. Tu es tyrānus vel machinarius in morte dñi tui. Postremo p quarta ratione. cxxij. in ordine etc. vltima/ fiebat epilogus sic arguendo. **C**ontradictoria hui⁹ assertionis que est p/icularis vel singularis negatiua est vera etc. catholica/ igit ista est falsa etc. nō catholica etc. p/ter heretica/ qd tenet p legē p/ radictoriaz/ etc. p dicta aristot. et dioni. qd verū etc. bonuz sunt ex omnibz circūstantiis/ falsum autē etc. malū ex vnica/ aīns est manifestū in multis casibz/ vt dum occidens nō habebit sufficientē notarietate vt procedat ad certā mortē nō monia nō conuicti etc. vel dū potest seruare iuramentū fidelitatis/ vel est sacerdos. **E**t p/ uideri pōt res p alterū vel alio mō etc. **E**xclamabit hic aliquis etc. dicit ponim⁹ casum necessitatis extreme. ponim⁹ qd oīa sunt notoria q preponuntur. **R**isio. Quod hic non inuictigo qd alij dicāt. sed quid ponit assertio/ etc. in qbus terminis se regular. **R**eplicabit alter dicens trūcata est assertio. **R**isio qz nec hoc pronūc inquiri qz quis nō desint testes hic etiā p/ntes omni exceptione maiores q nihil trūcatū est etc. **S**up/ sūt auctoritates sacrotoz. sup/ est multitudo exēploz etc. historia rū. **S**ed interim discurrem⁹ p alias octo assertōes etc. ad hec inducēda postmodū. ponit itaqz scōa assertio sic/ leges naturalis etc. diuina auctoritant vniūqueqz subditū de occidēdo vel occidi faciēdo dicitū tyrānū/ dānat vt erronea in fide ac moribz etc. legibz naturali morali etc. diuine iniuriosa. **D**educit hec p/ dēnatō ex radice qd triplici

imo qd est infana & sacrilega. Prima qz leges diuina naturalis & humana pbibet ex plicite & expse qd nemo accipiat sibi honore iudiciaria vel dñandi ius in iurisdictionem sed qui vocat sicut aaron patet in epistola ad hebreos. Non igit auctorifant nō vocatum alioquin sed supma lex scz dissensionis deus in quo esset. Est & ptra aplm. Nec daret vniciqz qd falsum est & sic esset summa puerfio modi speciei & ordinis/dicitur lex iudiciorz rigor iuris publici tutela in medio pstituta est ne quis de aliquo qntūcūqz sceleribz implicito assumere valeat vltionē. Nec est etiā lex pueroz. Hora de binto cur filiū occidit. Qui infcio pncipi pe/inquit lex/bellū gerit reus est lese maiestatis. Altera radix ē quonā leges diuina naturalis & humana pbibent ne idē sit erga alterū pars iudex & testis quod soli deo propriū videt. Unde duz ex officio pcedit iudex ptra errores qui sunt sicut leges lese maiestatis pars rea pstituit promouēs vel instigans tenens locuz partis accusantis/ propterea reprobari nō potest snia iudicis in causa appellationis vel aliter ipō nō vocato vel audito. Amplius tertia radix ē qz fm leges diuinā naturalē & humanā. Nō debet ex incertis causis & cōiecturis/ vel ex eis que secrete gerunt/ sicut sunt machinationes & cogitationes cordis/ publice puniri/ pferim ad mortē. qz cogitationis penā nemo meret quo ad forum scz pntis vite secus quo ad forum pscie. Nemo inqz lex ad testimoniū vnus mortet. Demū quarta radix est qz nemo veller qd a non iudice suo dānaret ad mortē/ pferim non vocat non auditus nō monitus. Lex autē naturalis dicta est & sumpta **Barth. ij.** Omnia quecūqz vultis vt faciant vobis homines & vos eadē facite illis. vultis glosa velle debetis. **Procedam** ad reprobationē tertie simul & quarte assertionū/ qz pncere sunt & sic habent licitū est vniciqz subdito honorabile & meritorū zc. Et dicunt in snia qz quilibet tyrānus potest & debet occidit a quecūqz vilitate & p insidias & quomō hoc est ptra mors qua debent mori/ occidere scz ita eos. Assumit pro reprobatione quadruplex fundamentū primū sumit ex causā cōdendi decretalē illam in concilio lugdunien. li. vi. pro humani/ quarum prima est ne quis xpianus subito & impulse moriā in periculū dñationis eterne/ qd ibi dicit

horrenda inhumanitas detestanda & sceleratissima. Altera quonā omnis potestas tribuit a dño ad iusticiā rectiqz iudiciū exercēdū. Tertia quonā hoc in xpianitatis obprobriū exit. Alterū fundamentū ex reprobatione insidiarū/ dum frater p mēdacia aut piuria aut p finem illicitū sicut notat thomas scda scde. q. de insidijs. vnde lex dicit hominē homini insidiari nefas est. Et exodi. xxi. Si quis per industriam & per insidias occiderit proximū suum/ euelles eum ab altari meo vt moriatur. Constat autē qz insidijs de quibus fit hic mentio concurrunt frequenter hec tria/ mendacium/ per iurium/ ac finis. s. subita mors & vilitas alterius cui fides data erat. vnde et si quedam possunt esse insidie iuste/ non tamen iste attentis medijs & fine & non diffidatōe. Sumitur aliud fundamentū ex dictis sanctorum reprobantiū in Judibz hier. & similibz mēdacia & fictiones falsas/ licet in eis collaudetur zelus ad cultum dei & saluationem populi/ & oppositum sentire hereticū est vt deducit augu. ad premiū zc. Demū pro quarto fundamento sumitur descriptio tyranni data ab assertionē. Tyrānus est qui in republica non iure principatur vel principari conatur. Constat enim iuxta venerabilem **Egidiu** de roma/ in suo de regimine principum/ & experientia loquitur/ quod vit est aliquis dominus qui non tyrannus in aliquo iure vel interpretatione iudicetur. Et ita debet actiue et passiue viriliter et insidiosē per subditos interfici. Cuius falsitatem deducit ore sine super quinto politicorum/ vbi **Aristoteles** dicit qz boni non faciunt seditionem. **Veniāmus** consequenter ad quintam sextam septimam simul assertiones/ que dicunt reges debere amare remunerare & glorificare talem mortem zc. De tres simul ex inēuenienti quadruplici reprobantur. Primo quidem/ quia rex teneretur amare remunerare et glorificare peccata/ qui ideo positus est in vindictam malefactorz. Nō enim sine causa gladium portat sicut dicit apostolus. Unde & si posset ad tempus dissimulare vindictā sicut fecit dauid & Joab. Nō tñ pōt absolute remittere culpaz/ pferim in nō penitēte sed pctm iustificatē passim/ & in eo pferuare/ in scandalū subditorum/ que iustificatio neqz in **Abaym**/ neqz

De erroribus circa preceptū

In antiocho sceleratissimo/necq; in Juda
pido inuenta est/ quia dixerunt peccauit.
Amplius scdo quia rex p has assertiones
deducitur nedū ad peccatū mortale omittē/
tendū/ sed ad heresim dum dicitur qd tene
tur tanq; licite laudabile et meritoziū ama
re remunerare et laudare id qd dese iniquū
est. Et quia dicente sapiente. Qualis est re
ctor ciuitatis tales et habitates in ea/ et dau
dianus ait Regis ad exemplū totus oppo
nitur orbis/ sequeretur hereticatio omniū
fere subditoꝝ. Attendant hic omnes pser
tim domini cōmissarij/ qualiter hec mate
ria tangit plures et magnos imo maximos
quia regem euz toto clero suo/ quib; impo
nitur nedū heresis sed qd sunt heretici/ dū
eoz snia pronō catholica reprobaf/ qz de/
terminare falsā doctrinā pro vera nequit
fieri sine ptnacia/ vt deducit okam quarto
prime. Rursus tertio includit hic blasphe
mia cōpatio de michaele et phinees/ quasi
michael occiderit luciferū sine mādato dei
et pcepto quocūq;. Similit et phinees ipz
zambri quoz pater oppositum tam ex rōe
quā ex epla iude de michaele/ qui nō est au
sus inferre blasphemiam zē. et de phinees
Numeri. cxy. Unde si phinees occidisset
licite sine mādato adulterū vel ydolatrā
zambri/ cur nō similiter tūc et nūc alter idēz
posset. Sic argueret de moyse respectu liti
gantiuz. Deniq; notaf vt ex assertionē ter
tia/ sicut etia; res se habet/ qd hec pestifera
doctrina multiplicata est p ppos et regna
sub eplis et ppositionib; has assertiones cō
tinentib;. **D**educamus pterea falsitatē
ocraue assertionis ad intellectū ponentis/
quonia; si liceat vnicuiq; iudicare de lege
diuina/ vt de ista Non occides/ et eam inē/
ptari fm epykeiam suā et pscia; relinquen
do planū rotundū ac solidū sensum positū
per doctores sanctos epick et pscia; quilibz
poterit scripturā intelligere sacra; aliter q̄
spūsanct; efflagret/ qd est heresim fm descri
ptionē hieronimi/ Et he incōueniente pse
quūtur. Primo q; poterit quilibet interp
tari pceptū illud Non furaberis. Sicut i
uentus est vn; dogmatizans qd p nutritō
ne pueri bone indolis ad eruditōz theolo
gie vel vtilitatē reipublice/ poterit rapi pe
cunia a diuite. alij qd licebat mittere vsu
ram p subleuatōe pauperz. Alij qd symo
niā p necessitate ecclie. Alij qd rapinā pro
fundandis ecclieijs vel hospitalib; nemo

aspiciēs ad malū zē. Ampli; scdo idem ar
guif de hoc pcepto Non mechaberis. qz dē
ceret aliquis rex vel ppotēs/ sterilis ē vroz
mea/ recipiā alteram ne successione defrau
der heredis. Alter idēz faciet p multiplicas
tione plis ad cultū dei. Rursus tertio ptingit
hoc idē circa pceptū hoc Non mentieris
Dentiar inquit aliquis vt saluē pxiūz
vel meipm a morte seu dāno seu vitupio.
Dentiar ad salutē alioꝝ corpalem vel spi
rituales. Dentiar vt licenti; pdant impij
tyrāni vel heretici/ imo et pfectionē reuelas
bo ne pdant reliqui. Postremo licebit etiā
am sic parentes occidere in senectute ne lā
guēt diutius sic occidere seipm ad euitatio
nem indigentia; seruitutis vel stupri vel cō
tumeliā dei/ sic fuerit temp; dum omnis q̄
interficiebat xpianos arbitrabaf se obseq
um p̄stare deo. Jo. xvi. zē. **A**duertitis ac
q̄ late pateat hec ruina/ si cui libet non fm
legē viuere sed de lege iudicare licuerit/ cō
tra illud decretū vulgatū Eius est interpre
tari cur; est condere legē et illud angu. de ve
ra religioe dis. iij. c. In ipis tpalib; legib;
vbi dicit qd dū institute sunt leges nō lice
bit etiā iudici de eis iudicare sed fm ipas/
vñ fatemur sensu; legis nō verba facere se
sum lrālē/ sed de sensu piri diffiniūt nō q̄li
bet p seipō. Deniq; cum ex solo sensu lrālē
scripturę sumit efficit argumētū solidū/ si
lrālis sensus scripturę in aliquo falsus di
ceret zē. **E**t andē reprobef assertio. qz q̄
scdula min; dānata ē rigide i casu societatis
iuramētū/ heretica et sacrilega ē/ pncio
sissima ē. Primo quidē qz piuriū fm gen;
suū si thome credit grati; est homicidio/
qm̄ est imediaci; p̄tra deū et p̄tra pceptum
primetabule. Cedit insup in subuersionē
grauiorē toti; reipublice dū vinculū ei; qd
est iuramētū/ rūpit et dissoluit. vñ iuramen
tū est ois p̄trouersie finis fm aplm. Pōz
ro si p̄det de; oēs q̄ loquūt mēdaciū/ ita qz
nulla adiccōe pōt licitū fieri/ qd de piurio
cēsebim; iudicādū. Reges rō ang. et qre mē
daciū nō recipit p̄p̄sarōez vt fieri licitum
possit. Rursus exēplis sacre scripture doce
mur. iij. regū et palipo. i sine qd sedechias
cū toto pplo in deoz iō pempr; ē qz n̄ tene
rit pactū cū idolatra nabuc. seduci; p sacer
dotes dñtes qd cū ydolatre p̄fido et tyrāno
sed; in itū non tenebat ex quo erat sine fide
Exemplū aliud est de symeon et leui quib;
tam maledixit pater quia fregerāt pactū cū

sibi in iudicio in iudicio. Exemplum aliud apud
gentes de regulo et fabrizio ac multis simi-
libus d quibus loquitur *Lycero. iij. de offi.*
Notetur quid reciter tempe hannibalis de
duobus remissis p romanos. Exemplum de p
fidia cartbaginensium. que subuertit eos/ qui-
bus dictum est p quos deus iurabit et vbi.
Exemplum de fide militum de fide mercatorum
de fide iohannis regis francie/ et aliorum
die sine numero/ pstat seruasse et hodie ser-
uare cofederationes et vtra iuramenta. Ne-
dum in iudicio ipse sui vel suorum/ sed etiam
in iudicio vite proprie/ qd est vltimum iudi-
cium temporalium. Nota de libardis. Nota d
lothringis q reducere capitani a suis si fa-
geret. Denique queritur si cofederatus de q
loquitur hec nona assertio/ poterat seruare
iuramentum suum non occidendo vel occidi fa-
ciendo tyrannum illum/ cu quo iuramentum et fe-
dus habebat/ nisi sic tenebat illud obseruare/
cum non cederet in iudicium anime sue
vel salutis eterne. Si vero non potuerit ob-
seruare cofequitur. Primo qd tenebat de
necessitate salutis tyrannum illum sibi cofede-
rati vel occidere vel occidi facere/ qd imp-
batum est prius/ qz non erat iudex eius vt
supponitur et qz iudex etiam obseruare fides
hosti debet. Sequitur preterea qd talis pre-
sentans illum esse tyrannum/ dignus morte
cui nec seruanda fides erat sicut eius/ iurauit
in mendacio/ et in dolo malo. Unde lites
ralis intellectus planus et grossus apud om-
nes istius precepti Non iurabis q est omne
iuramentum deliberate et licite factum/ tenen-
dum est etiam vsq ad iudicium mortis tem-
poralis/ qm plus tenetur obseruare fidem
suarum que est quedam integritas et virginitas
anime qz corpus proprium vel alienum/ et est or-
do rectus caritatis. **P**romiseram? indu-
cere rationes cu auctoritatibus et historiis/
sumabimus illas/ plures itaqz continentur
secunda secunde. q. v. z. q. viij in aug. et biero.
Plures in summa confessorum sup bis voca-
bulis bellum/ homicidium/ insidie/ periurium
Sanctus thomas ad idem scda scde que-
stioni. lxiij. multis articulis et questione de
insidiis/ et questione de iuramento. Item
questione penultima secundi. Item libro
primo capitulo. vij de regimine principum
ad regem cypri determinans hanc questi-
onem ex intentione/ fundans se in hac au-
toritate petri. Serui subditi estote in om-
nibus timore dominis non tantum bonis et mo-

destis sed etiam discoloris. Exemplificat de
multis romanorum imperatoribus sub qui-
bus christiani passi fuerunt sponte/ licet eos
potuissent occidisse/ vt pater de sacra regio-
ne thebeorum. Sarreburicium. insuper qui
ab alijs distorset vel truncate allegatur facit
p dicens. libro tertio caplo. xvi. Ubi dicit
q tyrannus est qui vult contra leges domi-
nari. Et libro viij. caplo. xix. tradit q nul-
lus quantumcumqz tyrannus etiam notori-
us et intolerabilis interficiendus est con-
tra iureiurandum/ neqz p venenuz. Exem-
plificat de dauid respectu saul. Et tandem
dat consilium simile sancto thome. Sed
addi potest q p generale concilium possunt
tyranni iudicari vel deprimi non propria pre-
sumptione. Est ad idem alexander de ha-
lis diffuse tertio pre summe super hoc pre-
cepto Non occides. Ad idem aug. libro de li-
bero arbitrio. et secunda contra faustuz. Ad
idem libro de vitijs tractatu de ira capitu-
lo. xij. Ad idem leges civiles. **E**xempla sunt
in scriptura de chayan sceleratissimo de q
non licuit alteri vt interficeret eum. Item
de indeis qui licet christum reputarent tyrannum
pessimum/ noluerunt tamen interficere p-
pria auctoritate. **C**oncludamus tamen
ex istis omnibus veritate scde partis con-
clusionis nostre principalis/ scz qd be-
nem assertiones/ rationabiliter et catholice
put in scedula continentur repbate sunt et qua-
lificate/ imo profiteor euz reuerendissimo
patre domio cardinali cameracensi. et firmis-
sime teneo et nullatenus dubito/ quod hec
doctrina est heretica et damnata p hoc
concilium in ista. Quilibet tyrannus. et. Nec sup
hoc optz me iudicio concilij tamqz sim dubi-
us submittere/ qz crederem me peccare fa-
ciendo de fide carissima/ re incerta. Dabent
ecce criminatores qd intendunt/ me pfiten-
te qd opponunt et. **E**licet ex his qd nullus
a pmissione circa materia fidei/ repellendus
est tamqz suspectus/ si dixerit hanc esse fidem suam/ que
admodum fecit idem Reuerendissimus pater dominus
Lardi. Camera. pceptor me clarissimus ad
requestam Serenissimi regis romanorum
Sicut pfulgidus decanus canonistarum et flos gra-
tissimus dominus Cardinalis florentinus. **C**onfessus
vt alias me presente legit has assertiones ad-
miratus. Et potuerunt inquit in vomere
defensores quin mor fuerint aliqui contra-
dictores/ adeo sibi manifestus error vide-
batur. **S**equitur tandem Iuramentum

De erroribus contra preceptū

tum fuisse licitum de repugnando talibus erroribus. **T**ertia pars conclusionis principalis.

Demonstratio itaq; duabus primis paribus nostre conclusionis/ita vt non sit relicta dubitationis scrupulus/apud illos qui nolunt fieri imprudentes/ sed intelligentes que sit voluntas dei. Nam ratio euidens et autoritas conuincens. et hoc sacrum concilium deterriminans multipliciter hoc credere tradunt et impellunt etc. Expediamus nos breuiter sermone de partibus reliquis duabus. Dicitur tertia pars q; bene nonem assertiones potuerunt per doctores et ordinarios locorum doctrinaliter ac iudicialiter condemnari.

Stabiliamus hoc quadrupliciter. **P**rimus in iure diuino spectat itaq; ad prelatos etiam inferiores pascere gregem pabulo doctrine Jo. x. Bonus pastor etc. et Dauid ultimo docere omnes gentes etc. **I**saie lviij. clama ne cesses. **D**ieremie. xxiij. ve pastoribus etc. **E**x. xxxiij. ve pastoribus isrl. **E**t. xxiij. si speculator vidit etc. **E**t si se eiusdem tertio **S**i dicere me ad ipm. **T**ren. ij. pphete tui viderunt etc. **D**eut. xxiij. et. xvi. **L**o. tra hereticos prima ad thim. iij. ad Titum iij. ad Galatas. ij. v. et. vi. **I**tem acti. x. at redite vobis et vniuerso gregi etc. **E**t quibus omnibus fundatus est in scriptura sacra qd doctores et prelati possunt et debent populum subditum in doctrina sana pascere et ne errent providere. **S**tabiliamus scdo per eandem ex iure naturali et positivo. **E**t naturali quidem quo pater debet erudire filios/sapiens insipientes docere/ videns cecos ducere. **C**aput in membra influere etc. sum/ et ita de reliquis similitudinibus naturalibus. **E**t positivo vero iuribus iudicatis. extra de hereticis ca. ad abolendam et ca. excommunicamus. et ca. sicut. et extra de symonia licet hely. et. lxxxiij. dis. c. nil illo pastor etc. **S**tabiliamus tertio partem hanc et approbatione huius sacri concilij per practica eius. **L**ollaudant enim condemnationes factas contra errores et vycliff/ per vniuersitates oronien. et pragen. et per ordinarios eorundem locorum/ quas velut temerarias et iniq; reprobare debuerat si nequaquam eum condemnatio talis licuisset. **I**nducere enim sicut plura de prioribus conciliis tam generalibus quam provincialibus/ etiam ante nicenū concilium etc. **S**tabiliamus deniq; quarto par-

tem eandem ex consuetudine laudabili in diuersis diocesi bus presertim in parisi. **I**licentiam dantur sunt articuli et dantur quotidie per doctores sacre scripture et per episcopos/ et iurant baccalarij priusquam legant sententias/ in manu cancellarij parisi. q; si quid audierint dici in fauore articuloz parisi ad denotatoz/ reuelabunt infra octo dies episcopo vel cancellario parisi qui erit pro tpe. **S**cripsit ad hoc idē sacre theologie facultas in parisi. vniuersitate in tractatu quem misit ad clementē septimū soluens rationes vel allegatores in oppositum supras ex iuribus male intellectis. **L**uius facultatis autoritas maior est in hac parte/ quam vnius glosatorum/ q; decreta sunt dicta doctorū sanctorum theologorum/ que melius intelliguntur a theologis quam solis iuristis sicut archidiaconi iudicat de ceteris. **C**oncedimur tamen nulli inferiori ad papam vel ad generale concilium/ faciunt determinationes in fide que ligent generaliter omnes christianos vt p̄cise sunt talium/ p̄terea dicunt inferiores prelati causas fidei magis ventilare quam terminare/ q; reseruat autoritas superiori qui preterea huiusmodi diffinendi et obligandi. **Q**uod si dicat q; prelati inferiores et inferiores quibus sunt ignari sacrarum litterarum/ sicut arguit occam/ plane ita fuerunt quibus summi pontifices/ p̄terea concedimur prelatos inferiores non debere questiones fidei iudicialiter decidere/ nisi per currentibus istis causis. **P**rima q; scandalum fuit ortus ex aliquibus assertionibus in sua diocesi/ q; dicitur q; foris sunt nihil ad eos nisi forte requisiti sint in fidei subsidium. **S**ecunda q; assertiones tales sunt que sine periculo non possunt diu admitti vel tolerari nec eorum falsitas ignorari seu dubitari. **T**ertio dicitur habet sufficientes copia doctorum in sacris litteris et hominum scientium discernere si tales assertiones sunt explicate contra fidem et per sacra scriptura reprobare in finem vel affectu. **P**ossunt itaq; imo et debent prelati et doctores scire multa esse contra fidem explicate/ que plura nescit nisi implicite. **U**n regula riter nec papa nec generale concilium debet facere determinationes fidei nisi percurrat huiusmodi cause. **Q**uod si dicat prelatos et doctores posse facere de aliquibus assertionibus declarationes que sunt contra fidem/ non tamen possunt determinare. **D**ocet nihil est q; papa vel generale concilium determinando de fide seclusa reuelato speciali/ non faciunt aliud nisi declarare talia esse de fide nisi cum penam adiectione. **D**enique non potest allegare contra prelatos vel doctores si

prius dānen t assertōes doctrinalē z iudi-
 cialit̄ q̄s euocēt z dānēt assertores. Exēplū
 multiplex de nūmismate falso / z de morbo
 canceris ac silibz. Hoc insup practicum
 est in hoc sacro concilio de erroribz z vicklef
 z de isto quilibet tyrānus zc. Et in alijs cō-
 cilijs z de heresibz z apocriphis dogmati-
 bus sine actione dānatis. Est enī pu^o dā-
 nare hereses q̄s dānari possint errantes / p-
 pterea puerissim^o ac pniciosissim^o est non
 quidē ordo iuris sed illius confusio nolle
 quolibet tractare prius de interesse fidei q̄s
 discussum vel decisum fuerit de interesse p-
 sonali. Et hic locus bz dictū cristi **Matth.**
xx. Irritū fecistis mandatū dei / ppter tradi-
 tiones vestras. Nūquid nō est iudiciū suf-
 ficienter fundatū vbi error nūciat^o est / reus
 promotor / accusans / iudex damnans. Ad-
 uertant plati ea que sequerent^r incōuenien-
 tia passim ac libere aliqui p̄dicarent quic-
 quid vellent. Heq; possent corrigi nisi refe-
 rendo causas ad sedem ap̄licam / vbi plerū-
 q; pauci sunt theologi / nisi fortetates qui
 p̄ntesse rei z pars audenter nō arroganter
 affirmo qd̄ in dānationē nouē assertionū /
 plures fuerūt magistri in theologia ac licē-
 ciati / absq; bacc. formatis z alijs q̄s sunt in
 hoc sacro concilio / z tribz mensibz durauit eo-
 rum deliberatio que fiebat publice z libere
 protestādo q; solū ad extirpatōes errorz sic
 sua p̄fessio requirit intēdebāt. Propterea
 non euocata est facultas decretoz tota sic
 theologi oēs vocati sunt / q; de solo fidei in-
 teresse querebat. Adde q; nullus vnq; in-
 uentus est me sciēte q; auderet dicere q; as-
 sertiones iste z siles eēt vere q̄uis aliqui
 diuerticula p̄fingent nē rīderent ad rem
 istā. Rursus executio facta est nō p̄nū aut
 p̄duos / sed p̄ sedecim magistrōs ad hoc iu-
 dicialiter depuratos.

Speit declarāda quarta pars z vl-
 tima dicens q; he assertiones no-
 uem sunt p̄ hoc sacru conciliū vel p̄ sedem
 aplicam de necessitate salutis reprobāde /
 z hoc vere vel interpretatiue. Reddit hec p̄-
 sp̄cia tam ex prioribz reprobationibz q̄s
 ex p̄bationibz partis p̄cedentis. videlicet ex
 iure diuino / ex iure naturali z hūano. Nō
 enim minus imo amplius conciliū gene-
 rale obligat vigilanter intendere ad extir-
 pationē errorz z emendationē errantium /
 quā prelati inferiores vel etiam ipi secula-
 res principes qui qualiter obligant^r noruz

est ex prioribz z scientibz legem loquor. De
 inde patet eadem pars ex verbis hui^o sacri
 concilij positis in condēnationē hui^o asser-
 tionis. Quilibet tyrānus zc. vbi sic dicit^r
 Precipua sollicitudine volens sacrosancta
 synodus ad extirpationem errorū in diuer-
 sis mundi partibz inualescentiū procedere
 sicut tenetur / z ad hoc collecta est. Sup ac-
 cepit zc. Deniq; sumitur probatio partis
 huius ex notori etate multiplicis scandali
 qd̄ verisimiliter tolli nō potest nisi p̄ deter-
 minationē hui^o sacri concilij. Scandaluz
 vnum est inter platos etia; eiusdem regni
 pluribz diffiniētibz vnā alijs murmurā-
 tibz z virtualiter reprobantibz dicendo qd̄
 de opinione fidem facere volunt q; senten-
 tie parisijs late p̄ regem z vniuersitatē ap-
 probate / ac per regnum acceptę / sunt int̄
 pridie dicebatur in publico. Reuera bene
 dicit apostolus de heresi / q; ipsa sicut can-
 cer serpit / quoniam ex vna iam centum ex-
 orze sunt / ita q; sanguis sanguinez tangit
 Scandalum aliud est inter doctores z sco-
 lasticos aliquos sicut pater eorum quāuis
 non expresse reprobent sentētijs istas / sed
 profecto seducunt sese diffamant / nec iura-
 menta custodiunt. Scandalum aliud est
 et fuit multiplex z horrendum inter secula-
 res. Sed ve per quos / quia non per fidei
 defensores / neq; per heresum reprobato-
 res / viderint ipsi qui fecerunt z faciūt ope-
 re vel consilio vnde scandalum tale venit /
 quia profecto non datum fuit sed acceptū
 Est enim paz multa diligentibus legē do-
 mini / z non est illis scandalum. Ego fidē-
 ter pro me respondeo q; nec tam potēs suz
 q; possim operari destructionem talem to-
 tius cōmunitatis aut regni. Nec tam per-
 uersus z neq; vt hoc vellem deo propicio /
 et ad veritatem perscrutandam esset vigi-
 lantius attendenduz quod impotent vos
 ces tales / vt occurreretur destructionis pi-
 culo si tale sit et vnde sit hec percussio / est
 iniquum in destructionem cōmunitatis
 totaliter zc. Dicere habet omnis bonus ci-
 uis. Ecce si propter me tempestas hec orta
 est / mittite me in mare zc. Sed reprimo.
Cum hec ita se habeant de tantis scan-
 dalis / dum sacrum hoc generale conciliuz
 potest occurrere / et opem ferre si dissilet / si
 p̄castinet / si in p̄sonaz acceptęz velit ha-
 bere fidē ihu xpi. Nōne iudicabit in se z in
 suis mēbris rep̄bensibile / Nōne de reatu

apud deum et homines arguetur cur ita quia
vntco sine diffinitive verbo/tantis malis
occurrere potest/deuios ad se reducere et er
rantes reuocare/qd quanti meriti sit iaco/
bus ostendit. Dicunt itaqz omnes diffini
te pibimus recte qd non pibitis. Faciunt
pro hac parte dicta scripture et sanctorum.
extra de hereticis ca. ij. Qui alios cum po/
test et. xxij. q. iij. c. ita plane. lxxij. dis. c.
error cui non resistit approbat. extra de ho
micidio. c. sicut digni. Qui potuit homi
nem liberare et. **Matth. xvij.** de tollendis
scandalis et membris nocentibus in corpore
mystico/ac de illa lege dic ecclesie q si eccle
siam non audierit sit tibi sicut ethnicus et
publicanus/debet etiaz ibi loqui sic vt au/
diatur et prime Petri. iij. parati semp ad sa
tisfactione omni poscenti et. **Obsecro/pe/
to et obtestor** per matre omniu beneuolen
tium caritatem/per illam sine qua deo ne
mo placere potest neqz saluari fidem. s. ca/
tholicam/per beatas deniqz felicitatis spem.
Nolite fieri sicut monet aplos **Imprudē
tes** sed intelligentes que sit voluntas dei.
Constat aut quatuor est ad pns dicere ta
lis intelligentia in quatuor considerationibus
in quibus morfinis erit. **Protestor** nibilo
minus soleniter et supposite quod mihi si
pudicer modestia mea/quaz hactenus te
nui coram dnis commissarijs et hic nolendo
quicqz dicere vel respondere circa materia
harum. i. e. assertionu preter id qd ad repro
batione earu theologicam spectat et ad app
tationem theologicam materia precado qz alte
ra pars similis se habeat/aut si otigerit qd
fiat descensus ad psonalia qualicunqz tan
gentia vel xpianissimu regem francie/cui
legatione fungor/vel sacra theologie facul
tatem/aut illa cui pars est vniuersitate pa
risien. aut psona mea/in fama/doctrina vel
aliter/def et pateat mihi legitime defensio
nis et rnsionis locus. Sic spero firmiter in
dno qz potentissima veritas vincet et fides i
qua est mundi victoria. **Habet veritas** simi
liter et iusticia dicente aug. quada luce sua/
que velut orbicularit se diffundit et termi
natur in ymbra/a qua luce dum quis refu
git excecatur et magis ac magis in tenebrosa
dimergit. **Intelligam** igit que sit volun
tas dei sub considerationibus paucissimis.
Intelligere conuenit qz hereticus est. **Sic**
cur dicit aug. in de vtilitate credendi et ha
betur. xxij. q. iij. **Qui** alicui temporalis

comodi et maxime glorie principat qz sul
gratia/falsas ac nouas opiones vel gignit
vel sequit. **Ecce** qd dicit. **Et** nedu assenti
ens/quoniam dubius in fide infidelis est
dum videlicet dubitat in eis que explicita
et certa fide tenet credere/pfiteri/vel docere
ratione sui status scie vel gradus/ ppterea
dixi me no dubitare. **Intelligere** conue
nit qz heresis sola no facit de pse hereticu/
nisi dum coniungit deprauatio ptnax ipius
voluntatis. iuxta illud aug. Errare potero
hereticus no ero et hic loci habet protesta
tio ac submissio aditionalis/que ptnacia
excludit. **Hoc** veru est in dubijs/sed in cer
tis illa inquinat potius qua saluat et edu
plet iniquitas et. patet in hereticis dicen
tibus se fide catholicam semp velle pfiteri. **In**
telligere conuenit qz ille censendus est ptnax
qui no dimittit errorem suu/ nec querit cau
sa sollicitudine veritate/vel que site et docere
no obedit/cui ptnaxie multa sunt signa si
cut enumerat. **Prima** pte dyalogozuz
lib. quarto ponit decem et noue signa. **Ego**
redigo ad duodecim/inter que illud est pti
pui et pessimu/diu error defendit factis et v
bis/minis et terroribus/cantibus et ambagibus
Aliud signu est in eis qui sentiunt erranti
bus sicut dicit ad Ro. i. quanto ampli qui
errores vel errantes defendere fatagunt ma
lis modis. **Intelligere** postremo conuenit
qz no licet homines ea nescire que spectat
ad officiu pxiu/sicut oportet indices cognos
cere ea de quibus iudicare hnt vt de homici
dijs furtis et silibus. **Silr** oportet platos et do
ctores scire ne du implicite/sed etia explicite
veritate nre legis/tam i speculabilibus qz
imagabilibus/ qz necessarie sunt et viles ad
docendu et arguendu/ ad corripiendu/ ad
erudiendu in iusticia/sicut dicit aplos vt
pfectus sit homo dei/ad opus bonu instru
ctus. **Abil** aut magis scire conuenit i pplo
xpiano et in omni republica/ qz q seruanda
sunt pacta seu iuramenta ad deum et pxiu/et
quo no inferenda sit iniuria pxiu/ pserum i
re sibi canissima/qz est vita corporalis et spua
lis se qz aie neqz occidat no vero iudice suo
neqz impediat per subitam mortem eterna
salus sua. **Quod** deniqz no vsurpet/ quibus
no est accessa sibi potestate/neqz velit ee ius
dex testis et pars/ et sibi ius dicere qd nefas
est. **Et** ita de similibus pceptis moralibus et.
Hoc attendentes nolite fieri impruden
tes sed intelligentes que sit voluntas dei/

Assertiones magistri Jo. parui

et sicut corde creditis ad iusticiam sic potes
et consitas vestra sit oris confessio ad salu-
tem. quatinus qui probati sunt manifesti
fiant. Et patet que recuperat oem sensus
custodiat corda vtra / et intelligentias vras
in christo iesu dno oio / qui est deus bene-
dictus in secula amen.

Assertiones conten-

te in proposito defuncti magistri Johā-
nis parui et forma condēnationis earun-
de que facta sunt p epm parisiensem.

Item est vnicuique subdito abs-
que quocumque precepto vel mandato
sine leges naturalē / moralē / et di-
uina / occidere vel occidi facere
quolibet tyrannū / qui p cupiditate / fraude
fortilegiū / vel malū ingenium / machinā / co-
tra salutē corporalē regis sui / et superiorū oim
pro auferēdo sibi suā nobilissimā / et altissimā
dominationē. **P**edū licitū sed honora-
bile / et meritorium / maxime quā est potētē tā-
te / que iusticia nō potest bono modo fieri p supre-
mū. **E**rronea in fide et in moribus multiplici-
tē scādaloſa. **L**eges naturalis / moralis / et diuina
autorizant vnicuique subditū
de occidēdo vel occidifaciēdo dictū tyrannū.
Erronea in fide / et moribus ac legibus natu-
rali / moralē / et diuina iniuriōsa. **L**icitū
est vnicuique subdito / honorabile / et meri-
torium / occidere vel occidifacere supra noia-
tū tyrannū / proditorē / et infidelē sui regi. et
supremo dno / p exploratiōes et insidias. **E**t
propria mors que dicitur mori tyranni / occidere scz
eos villane. i. sine diffidatione / p optimas
cautelās / exploratiōes / et insidias / et est licitū
dissimulare / et silere voluntatē suā de sic
faciēdo. **F**alsa / erronea et scādaloſa. **I**us
est / ratio / et equitas / que ois tyrannus occidat
villane / p exploratiōes / et insidias / et est pro-
pria mors que debet mori tyranni / et infidelis.
occidere scz eos villane / p bonas cautelās
exploratiōes / et insidias. **E**rronea crudelis
et impia. **I**lle qui occidit vel occidi facit
tyrannū supra noiatū modis predictis / nō de-
bet de aliq reprobēdi / et rex nō debet solū ef-
se pētens / sed debet bñe factū acceptabile / et
auctorizare quantum opus vel necessitas ef-
ferat. **E**rronea in fide et moribus ac regie dñia-
tioni iniuriōsa. **R**ex debet premiare vel
remunerare illū qui occidit / modo qui dicitur est
vel occidi facit tyrannū supra noiatū. in
tribus rebus scz in opibus / honoribus / et diui-

tijs. **E**xemplo remunerationū factarum
sancto michaeli archangelo / pro expulsioe
luciferi a regno paradisi / et nobili boi pbi-
nees p occasione ducis zambri. **E**rronea in
fide / moribus scādaloſa ac regie domina-
tioni iniuriōsa. **R**ex debet plus amare
quā prius / illum qui occidit vel occidi facit
tyrannū supra noiatū / modis supra dictis
et debet facere p dican suā fidē / et bonā fide-
litate suā per regnum suum / et extra facere
publicari p lras in modū eplē / et aliter. **E**r-
ronea in fide / et moribus scādaloſa ac regie
dñationi iniuriōsa / etc. **L**itera occidit
spūs aut viuificat / hoc est dicere que semper
sensum lralem seruare in sacra scriptura est
occidere aiam suā. **E**xpositio distorta / et
erronea. **I**n casu societatis / iuramentis / p
militiōis seu confederatiōis factarū ab vno
militē ad alterū / quocumque modo illud fiat aut
fieri possit. **S**i contingat quod illud veritatur
in preiudiciū vnus pmitentū / ad confe-
deratiōē spōse sue / aut suorū liberorū / ipse
de nullo tenet eas obseruare / hoc pbat ex
ordine caritatis quo quilibet tenet seipsum
plus diligere / vixorē / et liberos / **F**alsa erro-
nea scādaloſa et ad periuria viam prebens

Pro declaratiōe prime assertiōis / place-
at atēdere quod cum bonū et similiter verū
sint ex oibus circūstantiis vt dicit Simbro-
sius / si deficit vna circūstantia / propositio
vniuersalis reddiē falsa. **R**equirunt autē
multe circūstantie si predicta propositio de-
beat reddi vera. **P**rima circūstantia requi-
ritur ad verificatiōē eius que ille de quo lo-
quitur sit notorie tyrannus talis sicut descri-
bitur / et hoc notorie iuris vel facti / **A**lio-
quin quilibet fingere posset de quolibet quod
esset tyrannus. **V**bi notet quid sit notorius
iuris / que si reus confitetur in iudicio / vel pferat
sentētia cōtra eū / **E**t quid est notorius facti
quod scz nulla potest excusatiōe negari / que sic
semp euenit ex talibus argumētis. **U**nde
nō est procedendū ad certā mortē et incer-
tis / et leuibz cōiecturis / vel suspicatiōibz nō
probatīs. **I**tem requiritur que sit notorius talem
de quo loquitur / nō posse cōprimi p superiores
suū / et hoc notorie iuris vel facti / vt pri-
us / alioquin quilibet possit fingere vt prius
et ita periret omnis pollicia et dñatiōis au-
toritas / et in regno / et in ciuitate. et genera-
liter in omni societate. **I**tem requiritur quod nō
sit pbabile talē de quo loquitur posse occidi
per aliū eque bene. **A**lioquin mille / et mille

Casus contra propositionem

Deberet concurrere ad occisionem unius ty-
ranni sine lege et ordine/ ex quo ponit asser-
tio cum suis corollarijs qd a quolibet debz
talys tyrannus occidi. Item requiritur qd
non sit probabile quod expediat tolerare
talem tyrannu. Ne deteriore exitus proueni-
at/ alioquin periret consilijs christi de no-
eradicandis zizanijs. Item requiritur qd no-
sit probabile talis tyrannus esse faciliter cor-
rigibile/ vel qd possit aliter comprimi. cu faci-
litate maiori alioquin no daretur loc^o cor-
rectioni et timori domini. Item requiritur
quod non fiat occisio talis tyranni insidio-
se/ et subito cum certo detrimento anime sue
vbi potest aliter fieri/ prout requiritur vtili-
tas reipublice/ et anime salus quoniam in
hoc fundatur decretalis pro humani/ de
assessimis. Item requiritur qd ad occisionem
talys tyranni no assumant media de se ma-
la/ vt sunt fide confederaciones/ imo execra-
tiones/ et falsa iuramenta et medacia/ quo-
niam non sunt facienda mala vt eueniant
bona fm apostolu. Et quia simulata equi-
tas non est equitas. sed duplex iniquitas/
quia iniquitas et simulatio. Pro hac est il-
lud quod iustum est iuste exequeris Item
Item requiritur conformiter ad preceden-
tia circustantia quod bono animo fiat hec
occisio. Non ex vidicta vel rancore vel am-
bitione/ sed intuitu legis diuine et ciuili-
ac pro rei comunis vtilitate/ cum omnibus
circustantijs alijs moralibus/ quando vbi
oportet. Ratio est sicut ad precedentem/ vnde
non debet occidi p sacerdotem/ in loco sa-
cro etc. Sed quare non opposite sunt
conditiones pmissae ad assercionem illam. Re-
spondetur quod subsumptio in minoribus
habuit instantias p qualibet circustantia re-
quisita i morte domini aurelianensis. ymo-
etiam si dicitur conditiones oes concurreret
quod scilicet aliquis notorie esset tyrannus
et incorrigibilis p superiorē/ et intollerabi-
lis p subditos. Nihilomin⁹ stans thomas
in suo regimine principu ad regem cipri/
et magister Nicolaus oresinemi/ translatio-
ne sua circa principium quinti pollitico-
ri. et alior⁹ plures dicunt et deducunt ex inte-
tione. qd talis tyrannus magis est iudicio
dei referendus. quam p priuatam autoritatem
eorum responsiones. Constat autem qd in
hac parte magis credendum est catholicis
doctoribus. qd philosophis infidelibus. si

forfan aliter sentiunt in factis vel in scri-
ptis/ que admodum iudicabunt esse opus
fortitudinis semetipm occidere/ et multa
similia que lex christiana condemat. Atten-
datur qd vltra predictos errores/ sunt alij plu-
res istoru occasione seminati/ plus qd sexa-
ginta quoz reprobatio no est iudicialiter
facta/ sed doctrinaliter annotata etc.

Sequitur casus

breuis sententie/ late parisijs contra pro-
pitionem magistri Johannis parisi/ qua intro-
tulauit iustificationem ducis Burgundie etc.

P Resuppositis circustantijs
moris/ improprie ludouici du-
cis aurelianen⁹. fratris vnicuique re-
gis francie/ et p federacionibus
cum eo p iohanne ducem Bur-
gundie iuratis/ et alijs q sunt notoria in fa-
cto/ proponere publice et asserere ac defen-
dere/ qd hec mors fuit iuste facta/ et p bono
regis et regni francie/ et qd eaz rex debebat
habere gratiam/ et laudatam/ ac remuneracione
dignam/ est scandalose et perniciosissime cri-
rare in fide et moribus/ et specialiter contra hec
duo pcepta/ Non occides scz absqz autori-
tate iudiciali/ Et illud no piurabis vbi
omne iuramentu. Iubet obseruari qd no
vergat in detrimentu anime/ et contra illud etc.
xxi. Si quis p insidias/ ab altari meo euelles cum
vt moriat/ et contra illud. xxii. q. v. ca. No oc-
cides. Qd sumit ab Augustino libro de ci-
uitate dei. vbi dicit. His igitur exceptis qd
vel lex iusta generaliter/ vel spissant⁹ Ju-
sticie de⁹ specialiter iubet occidi/ quisquis
boim vel scipm vel quelibet occiderit/ bo-
micidij crimine innectit. Et. xxii. q. viii. ca.
Quicunqz. / quod sumit ab eode augu. co-
de libro. vbi dicit qui sine publica aliq ad-
ministracione malificum/ furere/ sacrilegum
adulteru/ et piuru vel quelibet criminoluz
interfecerit/ aut trucidauerit/ vel mēbz de-
bilitauerit/ velut homicida iudicabit/ et na-
to acri⁹ quanto no sibi a deo pcessaz pntem
abusue/ et surpare no timuit/ Est deniqz co-
tra rationem codēdi decretale illud p bñiani de
homicidio libro. vi. edita i Co alio lugdu-
nensi. vbi contra interfectores p assessinos po-
nit penā excoicationis et depositionis. a di-
gnitate honore ordine et bñificio ipso facto
Et qd quicunqz talis fuerit. a toto xpiano po-
pulo ppetuo diffidat⁹ etc. sic qd postqz pba

bilibus constituitur argumētis aliquod sceleratum tam execrabile commississe. nullatenus alia excommunicationis vel depositionis vel diffidationis aduersus eum inia requirit. **S**equitur conclusio quae episcopi parisiensis. misit nonnullis doctoribus et magistris in theologia alioquin inuicem parisiensis. cum suis reprobationibus in die veneris. septima decembris. anni. 1413. ad reddendum deliberationem suam die mercurij. xiiij. sequentibus. in forma que sequitur. **E**x parte domini episcopi parisiensis. et inquisitoris et concilij fidei solemnissime congregati. magistri referendi mittit vobis scedula. continens assertiones aliquas cum suis reprobationibus. quare requirimus vos sub penis iuris. ut detis deliberationem vestram publice in scriptis vel verbis tenus. **S**i huiusmodi assertiones et quibus ortum est notorie scandalum. sicut notetur concilio fidei. sint erronee et taliter condemnande. ut consequenter procedere valeamus sicut ordo iuris postulat. et infra diem mercurij. xiiij. huius mensis decembris etc. **Q**uilibet tyrannus potest et debet licite et merito occidi a quo cumque suo vasallo aut subdito. et per quemcumque modum maxime per insidias et per flaterias. **N**on obstante quocumque iuramento aut confederatione facta apud eum. non expectando finem aut mandatum iudicis cuiuscumque.

Equit reprobatio huius conclusionis in forma. **D**e assertio sic generaliter posita. et sine acceptatione huius vocabuli tyrannus. est error in nostra fide. et doctrina bonorum morum et est contra preceptum dei. **N**on occides. glo. propria auctore. **E**t contra hoc quod dicit dominus noster. **D**omes qui gladium accepit. glo. propria auctore. gladio peribit. **I**tem hec assertio vergit in subuersionem totius rei publice. et vniuersumque regis aut principis. **I**tem dat viam et licentiam ad plura alia mala. et ad fraudes et violationes fidei et iuramenti. et ad perditiones. et generaliter ad omnem inobedientiam subiecti ad dominum suum. et ad omnem infidelitatem et diffidentiam vniuersi ad alterum. et consequenter ad eternam damnationem. **I**tem ille qui affirmat obstinate tale errorem et alios qui inde sequuntur est hereticus. et tanquam hereticus debet puniri etiam post suam mortem. **H**otefi decretis. xiiij. q. v. etc.

Equit tenor scedulae ex parte episcopi parisiensis. et inquisitoris prefatis doctoribus et magistris. anno predicto die mercurij. septima februarii transmissa. **M**agistri reuerendi mittit vobis scedula continens assertiones aliquas. extractas per deputatos

ad hoc. ordinatos per nos et deliberatione concilij fidei. et quaternis pluribus. **P**ropositionibus magistri Johannis pui. quae ipse vocat iustificationem domini burgundie. requireres vos in favore fidei. ut die lune. prima de mane compareatis in camera nostra episcopali. ad dandum nobis salubre consilium super predictis assertionibus an sint erronee et rationabiliter condemnande. ut consequenter procedere valeamus sicut ordo iuris postulat etc. **P**retendunt aliqui defensores doctrine heretice nouae assertionum condemnationem eam. quam directe non possunt per indirectum impedire. **T**urbaret inquit pacem sanctam. diuisiones induceret illa damnatio. **S**ed respondet in oppositum. primo. quod doctrina hec radix est diuisionum. que remanente non succisa magis ac magis diuisiones pullulabunt. **S**ecundo quod doctrina hec pestifera tollit et enervat omnem pacem stabilitatem dum homicidia insidias et iniurias fouet. sicut patet intuitu. **P**rofertim in nona. ubi dicitur quod nullus iuras tenet seruare iuramentum in suum iudicium. uxoris vel liberorum. **T**ertio quod materia haec iam in contradictione posita solenniter in hoc sacro concilio non condemnare. est eam pariter approbare. **I**uxta illud canonis. **E**rrores cui non resistit approbat. **A**ttento quod hec materia moralis sub probabilitate relinquitur non potest. quod sub probabilitate non sunt homines occidendi. neque insidiandi. neque iniuriandum. **Q**uarto quod sic perseverant heretici. postquam effuderunt venenum suorum errorum dicere. **E**cce si valeamus ne turbemur pacem. sicut patuit in arrio et fautoribus eius. sic in proposito. quod defensores aliquid huius doctrine mortificare persequuntur assidue verbis et factis impugnatores eius. tanquam iudicialiter in facto presentense appellacionis quam persequuntur coram domino Cardinali. de vrsinis. quam extra iudicialiter. multis modis. **E**t attendat quod non potest dici iniuria maior vni christiano. profertim plato vel principi vel professori. seu consiliario principum. quam quod suscitabit diuisiones et guerras si fidei materia discutatur atque terminetur. **I**lli porro dicendi sunt sediciosi vel scodalosi. qui doctrinas scandalosas seminant. nam quae iam pestifere seminat et nimis pro dolor aduitas. eradicare contendunt. scientes quod a speculatore silere. peremptum sanguis exquirat. **D**enique fidei veritas ubi dicitur si in generali concilio subiacenda cesset. **N**on ne gregorio. ait vtiliter nasci scandalum permittit. quam veritas deserat. **Q**ualis tandem crudelior impietas quam erratum in via morum.

Que veritates sunt credēde

rum. nolle petitiū tramitē ostēdere veritatē.
Alio modo querūt euasione aliqui dicentē
tes q̄ ille assertōes p̄nt exponi rationabili
ter. addēdo glosas aliq̄s. sicut exponunt p̄
positiōes morales de sacra scriptura. vt il
la maleficos nō patieris viuere. q̄ genera
liter intellecta esset falsa. Addūt p̄ regla q̄
nulla p̄positio dānanda est. q̄ p̄t trahi ad
bonū sensum. Sed illa respōsio cū sua ad
ditiōe p̄niciōsissima est. r̄tra oēm ecclē
siasticū ritū. q̄ sic fundabāt se heretici. pro
ut vidimus in rycklef et buss. qui dum vr
gebātur. confugiebāt ad glosas. Unde pro
positiōes vniuersales de sacra pagina p̄nt
et debēt aliter exponi. q̄s p̄positiōes m̄grī
Iohannis parui. primo q̄ scriptura sacra
exponit suas regulas p̄ semetip̄as fm di
uersos passus scripture. r̄ iuxta sacros do
ctores. Nō sic aut̄ inuenit̄ q̄ magister Jo
hannes parui se exposuerit. imo pot̄ op̄
positū p̄siderādo causas dicēdi. Secunda
q̄ scripture sacre debet talis reuerentia. q̄
non licet eā esse falsam in aliquo sensu l̄rali.
Non sic est de p̄positione predicti parui
vel alterius doctoris r̄c. **Finit**

Sequitur declaratio

veritatū que credende sunt de necessita
te salutis edita per eundem dominum can
cellarium parisiensem.

Declaratio cōpendiosa. q̄ ve
ritates sint de necessitate salu
tis credende. que de sola pro
babilitate tenēde. que de pie
tate fidei reputande. et q̄ sint
impertinētes iudicāde. Et h̄
sub distinctione vel gradu septuplici. qui
ad quaternariū reducūt. Pro solutiōe dubi
tatiōis. q̄ nup̄ mouebat̄ i sermone de nati
uitate b̄rē virgīs marie p̄sideratiōe secūda

Primus gradus

Primus gradus veritatū credendarū
est canon. totū scripture sacre r̄ singulorū q̄
in ea l̄raliter asserta sūt. Sic videlicet q̄ nō
stat cū fide vt aliq̄s dissentiat p̄naciē. ali
cui p̄tēto in eadē scriptura. ad intellectū spi
ritus sc̄i. q̄ est veret̄ p̄rie sensus l̄ralis. Si
allegatio q̄rit̄ sufficit illud. **Matth. v. Amē**
q̄ppe dico vob. **Donc trāseat celū r̄ terra**
iota vnū aut̄ apex nō p̄teribit a lege donec
oia fiāt. **Sequit̄ Amē dico vob. Celū r̄ ter**
ra trāsibūt. v̄ba aut̄ mea nō trāsibūt. **Lon**

stat aut̄ q̄ canō biblic. lex est dei p̄reuelati
onē habita. cui⁹ assertiōes l̄rales innitunt̄
tur huic vnico l̄rali p̄ncipio. **Om̄e reuela**
tū a deo est ver. r̄ q̄ scriptura sacra diuinit⁹
est a deo reuelata. sic q̄ in oi sua p̄re. est ver
bū dei q̄ trāsire nō p̄t. facit ad hoc dicit̄.
ic. decreti capitulis. **Ego solis. Si ad sa**
cras. **Et quis nesciat.**

Secundus gradus

Secundus gradus veritatū ab ecclia de
terminatarū est. q̄ ab indubitata relatione
ap̄lorū. p̄ successiōe p̄tinuam deuenerunt.
Est aut̄ hec ecclie autoritas tāta. vt diceret
Augu. Euāgelio nō credere. nisi me auto
ritas ecclie cōpelleret. Quāq̄ vicissim dici
possit. ecclie nō credere. si non autoritas sa
cre scripture impelleret. Et ita diuersis respe
ctib. autoritas vtrāq̄ mutuo se cōfirmat.
Attēdendū t̄n est. q̄ nō oia q̄ tradit vel
tolerat ecclia publice legēda. sunt de necessi
tate salutis credēda. sic patebit ex q̄nto et sei
pro gradib. veritatū. sed dūtaxat illa q̄ sub
diffinitiōe iudiciali tradit esse credēda. vt
opposita reprobāda p̄currēt vniuersali to
nius ecclie. e p̄sensu implicite vel explicite ve
re vel interpretatiue.

Tertius gradus

Tertius gradus est veritatū specialiter
aliq̄bo reuelatarū. q̄ ab illis q̄bo reuelatio fa
cta est. absq̄ vlla dubitatiōe credēde sunt.
Alioquin nō esset reuelatio. de cui⁹ ratiōe
est vt sit certa. Ceteri vero q̄bo nō est huius
modi reuelatio facta nō obligant̄ credere.
nisi p̄ miraculū vel scripturā sacra. r̄ p̄ci
pue p̄ eccliam de certitudo. Sic eni iohes
baptista missionē suā oñdit p̄ scripturā p̄
pheticā. Et ap̄ls p̄trea p̄tulit euāgelium su
um q̄o babuerat p̄ reuelationē cū petro et
alijs de ecclia. nō q̄ dubitaret de illo euan
gelio. peccasset eni. **Recidisset etiā si an**
gel⁹ de celo aliō vob euāgelisauerit anathe
ma sit. **Sz idō p̄tulit euāgelium suū. vt ap**
probaret̄ p̄ eccliam ad credulitatē aliorū. et
nō ad suā. q̄ dicit q̄ nihil sibi p̄tulerūt pei
trus r̄ ceteri. sz dextras dederūt cū cognō
uissent grām dei q̄ data erat sibi. **De**
mus triplex hui⁹ grad⁹ veritatū reducūt ad
vnū sc̄z ad veritates q̄ credi debēt imediate
et explicite a deo reuelate esse.

Quartus gradus